

ВПЛИВ СТИЛЮ СПІЛКУВАННЯ ТРЕНЕРА НА ЕФЕКТИВНІСТЬ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ВОЛЕЙБОЛЬНОЇ КОМАНДИ

Геннадій ПРОЦЕНКО

Національний університет фізичного виховання й спорту України

Мета роботи – визначення особливостей впливу стилю спілкування тренера на успішність змагальної діяльності.

Завдання:

- виявити відмінності стилю спілкування тренера з командами різної успішності.
- проаналізувати різні прояви і сполучення факторів домінування й емоційності у формуванні ефективного стилю спілкування тренера.

Для вирішення поставлених завдань застосовувалися **методики:**

1. Методика діагностики міжособистісних відносин (Т. Лірі).
2. Методика визначення індивідуальної успішності спортсменок (педагогічне спостереження).

Анотація. Представлено результати досліджень, що відображають особливості впливу індивідуального стилю спілкування тренера на успішність волейбольних команд. З усіх компонентів, що формують індивідуальний стиль спілкування тренера, найбільш істотними виділені показники домінування й емоційності.

Ключові слова: індивідуальний стиль спілкування тренера, фактори домінування та емоційності, успішні та неуспішні команди.

Постановка проблеми. Одним з факторів, що безпосередньо впливає на ефективність спільної діяльності в спортивній команді, є система міжособистісних відносин. У зв'язку з цим велику значимість здобуває всебічне дослідження закономірностей і механізмів, що характеризують дану систему, зокрема, вивчення змісту і способів організації безпосередніх контактів людини з іншими людьми в різних формах спілкування і спільної діяльності. При цьому одним з аспектів, що потребує спеціального психологічного вивчення є проблема стилю спілкування, від якого багато в чому залежать як характер і протікання конкретних процесів спілкування, так і результативність виконання спільної діяльності.

Дослідження проблеми стилю спілкування має значення для вирішення практичних задач по оптимізації процесів соціальних взаємодій у різних колективах, підвищенню ефективності праці в тих сферах професійної діяльності, які безпосередньо пов'язані з процесами спілкування (навчання, виховання, керування, сфера обслуговування і т.д.), а також в області дитячо-юнацького спорту.

Відповідно до концепції метаіндивідуального світу, педагогічне спілкування є однією зі сторін різноманіття взаємодії інтегральної індивідуальності і її світу. Це один з аспектів взаємодії, у якому активними, взаємодіючими системами виступають система індивідуальності педагога і сукупність індивідуальностей дітей.

Інтегральна індивідуальність людини містить у собі власне індивідуальність (тобто «самість» або інтраіндивідуальність) і метаіндивідуальність, як систему уявлень оточуючих людей про конкретну індивідуальність. Іншими словами, індивідуальність педагога відображається на індивідуальностях дітей, тобто виникає метаефект. [1, 6].

Метаіндивідуальні функції стилю педагогічного спілкування з одного боку можуть викликати певні зміни в дитині, що стимулюють або перешкоджають її розвитку, з іншого боку – сприяють формуванню певного відношення дитини до педагога [2].

Продуктивно організований процес педагогічного спілкування покликаний забезпечити в діяльності тренера реальний психологічний контакт, який повинен виникнути між тренером і дітьми, допомогти перебороти різноманітні психологічні бар'єри, що виникають у процесі взаємодії, перевести дітей із звичної для них позиції керованих на позицію співробітництва.

Значимість спілкування в структурі тренерської діяльності й обумовила інтерес до вивчення проблеми індивідуального стилю педагогічного спілкування (ІСПС).

Мета: визначення особливостей впливу стилю спілкування тренера на успішність змагальної діяльності.

Завдання:

- виявити відмінності в прояві компонентів стилю спілкування тренера команд із різними показниками успішності.
- проаналізувати різні прояви і сполучення факторів домінування й емоційності у формуванні ефективного стилю спілкування тренера.

Для вирішення поставлених завдань застосовувалися **методики:**

1. Методика діагностики міжособистісних відносин (Т.Лірі).
2. Методика визначення індивідуальної успішності спортсменок (педагогічне спостереження).

Результати дослідження та їх обговорення.

Для вирішення поставлених завдань нами було досліджено 5 волейбольних команд Житомирської області (41 спортсменка 1990–1992 р.н. і 5 тренерів команд).

У результаті аналізу методики «Діагностики міжособистісного відношення» Т. Лірі (ДМВ) нами виявлені деякі відмінності в стилях спілкування, що притаманні тренерам дитячих волейбольних команд, які демонструють різну успішність змагальної діяльності (табл. 1.):

- у характеристиці компонентів стилю педагогічного спілкування тренера успішних команд виражена висока домінантність і помірність в емоційній підтримці;
- у характеристиці компонентів стилю спілкування тренера неуспішних команд, також як і в тренера успішних команд, виявлені лідерські якості; відмітною рисою являється менш виражена емоційна підтримка; яскраво виражені компоненти недовіри і високої агресивності.

Таблиця 1.

Компоненти стилю спілкування тренера у команд з різними показниками успішності змагальної діяльності

Компоненти стилю спілкування	ОКТ	Успішні n = 15 (M±m)	Неуспішні n = 26 (M±m)	Різниця (W)	t критерій Стьюдента	Імовірність P(t)≥(t ₁) по розподілу Стьюдента
Владно-лідируючий	ОКТ ₁	11,07±0,63	11,56±0,24	-0,49	0,72	0,4839
Незалежно-домінуючий	ОКТ ₂	6,32±0,54	6,91±0,33	-0,59	0,93	0,3681
Прямолінійно-агресивний	ОКТ ₃	6,73±1,04	7,45±1,04	-0,72	0,49	0,6171
Недовірливо-скептичний	ОКТ ₄	2,7±0,44	3,66±0,3	-0,96	1,81*	0,0719
Покірно-сором'язливий	ОКТ ₅	4,58±0,49	4,47±0,43	0,11	0,17	0,8415
Сором'язливо-слухняний	ОКТ ₆	6,82±0,57	6,36±0,55	0,46	0,58	0,5485
Схильний до співпраці	ОКТ ₇	9,32±0,58	8,51±0,69	0,81	0,89	0,3681
Відповідально-великодушний	ОКТ ₈	9,41±0,53	8,96±0,46	0,45	0,64	0,5485

Умовні позначення: * – відмінності не суттєві, але мають тенденцію до зростання значимості

При порівнянні середніх показників ми побачили невелику різницю в структурі стилю спілкування тренера успішних і неуспішних команд по V октанту (покірно-сором'язливий). Середні відмінності в даних виражаються по I октанту (владно-лідируючий), II октанту (незалежно-домінуючий), VI октанту (сором'язливо-слухняний), VIII октанту (відповідально-

великодушний). Суттєва різниця в даних спостерігається в III октанті (прямолінійно-агресивний) і VII октанті (схильний до співпраці).

Яскраво виражена різниця середнього бала в IV октанті (недовірливо-скептичний), де реалістичність бази суджень і дій переростає в надто образливі, підозрілі, вперті і недовірливі стосунки до оточуючих. Очевидно, що для успішної взаємодії неприйнятним являється підозрливість і дистанція по відношенню до своїх підопічних.

Спілкування в підлітковому віці відрізняється особливою довірливістю, сповідальністю. Школярі підлітки «мріють» про емоційне тепло і психологічну інтимність [3] при всьому їх бажанні до самостійності вони гостро потребують життєвого досвіду, допомоги, турботи старших. «Основна суть спілкування школярів з дорослими не в отриманні тієї або іншої інформації. Для юнаків та дівчат головне – можливість знайти розуміння, співчуття і допомогу в тому, що їх хвилює, що переживається ними як найбільш інтимне і значиме» [5]. Тому в образі «ідеального тренера» на першому плані завжди особистісні якості: здатність до розуміння, чуйність, людяність, відкритість. Ці ж якості сильніше всього впливають на задоволеність учнів ДЮСШ своїми взаємостосунками з тренером [4].

Провідним компонентом спілкування тренера успішних і неуспішних команд є владно-лідуючий (11,07; 11,56). Високі показники по I октанту вказують, з одного боку, на впевненість в собі, вміння бути хорошим наставником і організатором, а з іншого боку – на нетерпимість критики стосовно себе і схильність до переоцінки власних можливостей.

Найнижчі значення виявлені по IV октанту (недовірливо-скептичний 2,7; 3,66). Яскраво виражена різниця в показниках свідчить про те, що тренер успішних команд об'єктивний в оцінці своїх вчинків і суджень, у той час як тренер неуспішних команд схильний до образливості, недовірі до оточуючих і підозрливості.

Високі показники по VII і VIII октантах дозволяють виділити якості властиві тренерам успішних команд: прагнення до співпраці з дітьми, дружелюбності, готовність до допомоги і співчуття.

Таблиця 2.

Компоненти стилю спілкування «ідеального» тренера у команд із різними показниками успішності змагальної діяльності

Компоненти стилю спілкування	ОКТ	Успішні n = 15 (M±m)	Неуспішні n = 26 (M±m)	Різниця (W)	t критерій Стьюдента	Імовірність P(t)≥(t ₁) по розподілу Стьюдента
Владно-лідуючий	ОКТ ₁	9,98±0,82	9,87±0,49	0,11	0,12	0,9203
Незалежно-домінуючий	ОКТ ₂	6,48±0,51	5,77±0,34	0,71	1,14*	0,2713
Прямолінійно-агресивний	ОКТ ₃	5,78±0,57	5,63±0,31	0,15	0,23	0,8415
Недовірливо-скептичний	ОКТ ₄	1,62±0,37	1,87±0,39	-0,25	0,46	0,6171
Покірно-сором'язливий	ОКТ ₅	3,98±0,56	4,63±0,37	-0,65	0,97	0,3173
Сором'язливо-слухняний	ОКТ ₆	5,68±0,77	6,25±0,47	-0,57	0,63	0,5485
Схильний до співпраці	ОКТ ₇	8,18±0,91	9,53±0,57	-1,35	1,26*	0,1936
Відповідально-великодушний	ОКТ ₈	8,48±0,84	9,21±0,45	-0,73	0,77	0,4839

Умовні позначення: * – відмінності не суттєві, але мають тенденцію до зростання значимості.

Спостерігається виражена тенденція до домінуючого стилю спілкування в процесі спільної діяльності у тренерів неуспішних команд (II октант).

При порівняльному аналізі компонентів стилю спілкування «ідеального» тренера велике значення для неуспішних команд має емоційний фактор, а для успішних – домінуючий. Неуспішні спортсменки в бажаному портреті ідеального тренера підвищують емоційний компонент спілкування до рівня, яким володіє тренер, що працює з успішними командами. Це підтверджує те, що емоційність і домінування являються важливими компонентами властивими стилю спілкування тренера при роботі зі спортсменками даного віку.

Аналіз моделей професійного спілкування дозволив виділити декілька базових факторів, що визначають успішність спілкування і дають можливість його вимірювання. Психолог Т. Лірі виділив два фактори для зведення великої кількості можливих стилів, ролей і видів групової поведінки до декількох основних вимірів розташованих на осях «гнів – любов» і «сила – слабкість» [8].

Один вимір містить перемінну домінування на одному полюсі і перемінну підкорення на іншому. На полюсах іншого виміру знаходяться крайні ступені вираження ворожості і любові, симпатії й антипатії.

Фактор домінування і фактор любові (емоційності) у залежності від ступеня їх вираження в поведінці педагога вирішують дві функції, необхідні для успішного існування команди: функція вирішення задачі і функція надання підтримки.

Фактор домінування педагога, його компетентність вирішує першу функцію формування мети і завдання розвитку спортивної команди.

Домінуюче поведінка забезпечується діловою реакцією на недоліки в спортивній діяльності і поведінці.

Фактор любові, «інтерес до іншого» забезпечує функцію підтримки, що пов'язано з емоційним кліматом колективу, сприяє міжособистісному об'єднанню і згуртованості. Підтримуюча поведінка включає стабільне емоційно-позитивне відношення до дітей.

Різний прояв і сполучення даних факторів у поведінці педагога формують певний стиль. Тому, у першу чергу для формування ефективного стилю потрібна рольова визначеність в спілкуванні, тобто вибір домінантної або емоційної поведінки, тому що відсутність чи розмитість загальної стратегії взаємодії може привести до падіння ефективності, розвитку синдрому емоційного вигорання і міжособистісних конфліктів у спілкуванні. Рольова визначеність можлива при ідентифікації свого стилю взаємодії.

У наших дослідженнях, також як і в роботах Т. Лірі, було виділено два найбільш виражені фактори в структурі стилю спілкування тренера успішних команд (фактор домінування і фактор емоційності), які стали основою наших наступних досліджень.

Таблиця 3.

Порівняльний аналіз ступеня прояву фактора домінування й емоційності в стилі спілкування тренера команд з різними показниками успішності змагальної діяльності

Команди	Фактор домінування й емоційності стилю спілкування тренера				Різниця		Імовірність $P(t) \geq (t_1)$ по розподілу Стьюдента	
	Домінування (акт.)	Емоційність (акт.)	Домінування (ідеал.)	Емоційність (ідеал.)	Домінування	Емоційність	Домінування	Емоційність
I місце	9,56	11,3	11,15	6,83	-1,59	4,47	$t=0,77$ $P=0,497$	$t=1,36^*$ $P=0,187$

II місце	11,13	3,69	9,72	5,3	1,41	1,61	t=0,57 P=0,5485	t=0,79 P=0,4237
III місце	14,12	4,29	13,22	11,72	0,9	-7,43	t=0,51 P=0,6171	t=4,25** P=0,000
IV місце	9,12	5,4	9,38	8,88	-0,26	-3,48	t=0,52 P=0,6171	t=1,05 P=0,3173
V місце	10,79	5,33	11,14	6,96	-0,35	-1,63	t=0,65 P=0,556	t=0,99 P=0,3173

Умовні позначення: * – відмінності не суттєві, але мають тенденцію до зростання значимості; ** – відмінності достовірні при $p < 0,01$.

t – критерій Стьюдента; P – імовірність $P(t) \geq (t_1)$ по розподілу Стьюдента

Диференціація значень по орієнтації «Домінування – підкорення» між образом актуального тренера й образом ідеального, дає уявлення про потреби спортсменів в активній позиції в рамках професійного спілкування. Орієнтація на домінування створює у спортсменів підсвідому впевненість в тренері, прагнення до спільного рішення завдань, що стоять перед командою.

В той же час різниці показників у неуспішних команд вказують на прагнення гравців до співробітництва з тренером, бажання підкреслити емоційність у педагогічному стилі спілкування в системі «тренер – спортсмен».

Таблиця 4.

Порівняльний аналіз ступеня прояву фактора домінування в стилі спілкування тренерів у команд із різними показниками успішності змагальної діяльності

	I місце	II місце	III місце	IV місце	V місце
I місце		t=0,66 P=0,623	t=2,02** P=0,034	t=0,08 P=0,922	t=1,23 P=0,249
II місце	t=0,66 P=0,623		t=1,35* P=0,1615	t=0,57 P=0,5485	t=0,36 P=0,693
III місце	t=2,02** P=0,034	1,35* P=0,1615		1,52* P=0,1336	1,44* P=0,177
IV місце	t=0,08 P=0,922	t=0,57 P=0,5485	t=1,52* P=0,1336		t=0,87 P=0,379
V місце	t=1,23 P=0,249	t=0,36 P=0,693	t=1,44* P=0,177	t=0,87 P=0,379	

Умовні позначення:

* – відмінності не суттєві, але мають тенденцію до зростання значимості

** – відмінності достовірні при $p < 0,05$.

t – критерій Стьюдента; P – імовірність $P(t) \geq (t_1)$ по розподілу Стьюдента

Таблиця 5.

Порівняльний аналіз ступеня прояву фактора емоційності в стилі спілкування тренерів у команд з різними показниками успішності змагальної діяльності

	I місце	II місце	III місце	IV місце	V місце
I місце		t=3,26*** P=0,004	t=3,38*** P=0,003	t=1,93* P=0,075	t=2,4** P=0,030
II місце	t=3,26*** P=0,004		t=0,4 P=0,6892	t=0,64 P=0,5485	t=0,76 P=0,4839

III місце	t=3,38*** P=0,003	t=0,4 P=0,6892		t=0,39 P=0,6892	t=0,47 P=0,623
IV місце	t=1,93* P=0,075	t=0,64 P=0,5485	t=0,39 P=0,6892		t=0,02 P=1,000
V місце	t=2,4** P=0,030	t=0,76 P=0,4839	t=0,47 P=0,623	t=0,02 P=1,000	

Умовні позначення:

* – відмінності не суттєві, але мають тенденцію до зростання значимості

** – відмінності достовірні при $p < 0,05$; *** – відмінності достовірні при $p < 0,01$.

t – критерій Стьюдента; P – імовірність $P(t) \geq (t_1)$ по розподілу Стьюдента.

Як бачимо з представлених в таблицях даних, у структурі спілкування тренерів успішних команд переважає емоційний фактор, а у тренерів неуспішних команд – домінування. Ступінь прояву домінування, у стилі спілкування тренера неуспішних команд, можна охарактеризувати наступним чином: підпорядкування себе завданням професійної діяльності, самовіддача роботі й учням в сполученні з недовірою до їх самостійності, підміна їх зусиль власною активністю, формування у спортсменів залежності («поневолення з благими намірами»), холодна відстороненість, гранична стриманість, висока потреба в досягненні успіху. А також, відсутність потреби в емоційній включеності в спілкування, замкнутість, байдужість до учнів і низька сензитивність до їх стану («емоційна глухота»).

Перевага емоційного фактору у тренера успішної команди говорить про його активність, контактність і високу ефективність у спілкуванні. Сполучення доброзичливої вимогливості і довіри до самостійності учнів, щирість і природність у спілкуванні, безкорислива чуйність, прагнення до взаєморозуміння і співпраці, індивідуальний підхід у вирішенні педагогічних ситуацій, поглиблене й адекватне сприйняття і розуміння поведінки учнів, їх особистісної проблематики [9] – являються тими якостями, що характеризують тренера успішної команди.

Таблиця 6.

Порівняльний аналіз ступеня прояву фактора домінування в стилі спілкування «ідеального» тренера у команд з різними показниками успішності змагальної діяльності

	I місце	II місце	III місце	IV місце	V місце
I місце		t=0,65 P=0,556	t=1,35* P=0,211	t=1,41 P=0,211	t=0,007 P=1,000
II місце	0,65 P=0,556		t=1,7* P=0,0891	t=0,79 P=0,4237	t=0,72 P=0,492
III місце	t=1,35* P=0,211	t=1,7* P=0,0891		t=2,25** P=0,0278	t=1,69* P=0,105
IV місце	t=1,41 P=0,211	t=0,79 P=0,4237	t=2,25** P=0,0278		t=1,5* P=0,149
V місце	t=0,007 P=1,000	t=0,72 P=0,492	t=1,69* P=0,105	t=1,5* P=0,149	

Умовні позначення:

* – відмінності не суттєві, але мають тенденцію до зростання значимості

** – відмінності достовірні при $p < 0,05$;

t – критерій Стьюдента; P – імовірність $P(t) \geq (t_1)$ по розподілу Стьюдента.

Спираючись на вищевикладене, можна констатувати, що у тренера волейбольних команд підліткового віку спостерігається тенденція до розвитку якостей, що характеризують домінуючість у спілкуванні, прагнення до спільного рішення завдань, що стоять перед командою.

За шкалою цінностей неуспішних спортсменок високе місце займають особистісні якості педагога (табл. 7).

Велика різниця результатів ідеального й актуального тренера неуспішних команд по емоційному фактору, свідчить про прагнення гравців до встановлення з тренером дружніх стосунків. Дані якості, на думку спортсменок, являються сприятливими для взаємодії в процесі спільної діяльності. Наведені дані вказують на прагнення гравців підкреслити спільність у сумісній діяльності. Тенденція до співробітництва в стилі спілкування «ідеального» тренера ще більш виражена.

Таблиця 7.

Порівняльний аналіз ступеня прояву фактора емоційності в стилі спілкування «ідеального» тренера у команд з різними показниками успішності змагальної діяльності

	I місце	II місце	III місце	IV місце	V місце
I місце		t=0,46 P=0,623	t=1,59* P=0,128	t=0,52 P=0,623	t=0,37 P=0,695
II місце	t=0,46 P=0,623		t=3,14** P=0,0019	t=1,45* P=0,1615	t=1,02* P=0,329
III місце	t=1,59* P=0,128	t=3,14** P=0,0019		t=1,71* P=0,0891	t=1,37* P=0,177
IV місце	t=0,52 P=0,623	t=1,45* P=0,1615	t=1,71* P=0,0891		t=0,11 P=0,921
V місце	t=0,37 P=0,695	t=1,02* P=0,329	t=1,37* P=0,177	t=0,11 P=0,921	

Умовні позначення:

* – відмінності не суттєві, але мають тенденцію до зростання значимості

** – відмінності достовірні при $p < 0,01$.

t – критерій Стьюдента; P – імовірність $P(t) \geq (t_1)$ по розподілу Стьюдента

Таким чином, викладені в дослідженні результати свідчать про вплив стилю спілкування тренера на ефективність функціонування очолюваного ним колективу, причому цей вплив детерміновано специфікою і ступенем кваліфікації. Грунтуючись на аналізі приведених вище емпіричних даних, правомірно, на наш погляд, хоча б гіпотетично говорити про існування наступного ланцюжка причинно-наслідкових зв'язків між розглянутими перемінними: стиль спілкування тренера – задоволеність спортсменками – успішність команди.

Отримані результати дозволяють говорити про умови формування стилю педагогічного спілкування в процесі професійного становлення тренера і, насамперед, про ролі його індивідуальних властивостей. Важливо вказати на те, що цей процес повинен мати свідомий характер, так як в ході стихійного становлення стилю діяльності може сформуватися як позитивний, так і негативний стиль.

Свідоме формування свого стилю педагогічного спілкування можливе при певному рівні розвитку здатності до самоаналізу професійної діяльності. Тренер у цьому випадку в ході професійної взаємодії з дітьми цілеспрямовано шукає, відбирає і накопичує засоби і способи спілкування, які забезпечують оптимальну результативність при взаємодії з спортсменками і відповідає їх індивідуальності.

Чим раніше педагог усвідомлює необхідність формування свого стилю, тим більше виявиться можливостей для формування позитивного стилю, тим ефективніше буде протікати процес становлення його як професіонала.

Висновки

1. У результаті дослідження були виявлені відмінності в прояві компонентів стилю спілкування тренера зі спортсменками-підлітками команд з різними показниками успішності.

2. В структурі спілкування у тренерів успішних команд переважають наступні компоненти: владно-лідуючий (11,7); схильний до співробітництва (9,32) і відповідально-великодушний (9,41).

3. Визначені особливості в структурі спілкування тренерів неуспішних команд. Вони відрізняються: підвищеним проявом прямолінійно-агресивного компоненту (7,45); недовірливість (3,66); більш низькі показники співробітництва (8,51) і відповідально-великодушного (8,96) компонента.

4. З усіх компонентів, які формують індивідуальний стиль спілкування тренера, найбільш суттєвими виділені інтегральні показники домінування й емоційності.

5. Виявлені достовірні розбіжності в прояві і сполученні факторів домінування й емоційності педагогічного стилю спілкування тренера команд з різною успішністю змагальної діяльності.

Перспективи:

- на основі отриманих даних про структуру стилю передбачається можливість формування моделі і складання тренінгу для корекції індивідуального стилю педагогічного спілкування.

Література

1. *Вяткин Б.А.* Лекции по психологии интегральной индивидуальности человека. – Пермь, 2000. – С. 146

2. *Исмагилова А.Г.* Стиль педагогического общения в исследовании индивидуальности: полисистемный подход. – Автореф. дис. д.психол. наук. – Пермь. – 2002. – 44 с.

3. *Кон И.С.* Психология старшекласника. – М.: Просвещение, 1982. – 207 с.

4. *Лихачев Л.В.* Социально-психологические факторы, влияющие на удовлетворенность занятиями физической культурой и спортом (Психофизиологическое изучение учебной и спортивной деятельности) / Под ред. Е.И. Ильина. Л.: Изд-во ЛГУ, 1981. – С. 21–29.

5. *Немов Р.С.* Методика комплексной, многофакторной оценки социально-психологического климата коллектива // Актуальные проблемы формирования и воспитания активности / Под ред. В. Авотиньш. – Рига, 1979. – С. 137–139.

6. *Петровский В.А.* Личность в психологии: Парадигма субъективности. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. – 512 с.

7. *Платонов В.Н.* Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте. – К: Олимпийская литература, 1997. – 383 с.

8. *Собчик Л.Н.* Введение в психологию индивидуальности. – М.: Ин-т прикл. психол., 2001. – 511 с.

9. *Шейн С.А.* Диалог как основа педагогического общения / Вопросы психологии, № 1, 1991. – С. 44–52.

ВЛИЯНИЕ СТИЛЯ ОБЩЕНИЯ ТРЕНЕРА НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ СОВМЕСТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ВОЛЕЙБОЛЬНОЙ КОМАНДЕ

Геннадий ПРОЦЕНКО

Национальный университет физического воспитания и спорта Украины

Цель работы – определение особенностей влияния стиля общения тренера на успешность соревновательной деятельности.

Задачи:

- определить различия стиля общения тренера с командами с разными показателями успешности.

- проанализировать различное проявление и сочетание факторов доминирования и эмоциональности в формировании эффективного стиля общения тренера.

Для решения поставленных задач применялись **методики**:

1. Методика диагностики межличностных отношений (Т. Лири).
2. Методика определения индивидуальной успешности спортсменок (педагогическое наблюдение).

Аннотация. Представлены результаты исследований, отражающие особенности влияния индивидуального стиля общения тренера на успешность волейбольных команд. Из всех компонентов, которые формируют индивидуальный стиль общения тренера, наиболее существенными выделены показатели доминирования и эмоциональности.

Ключевые слова: индивидуальный стиль общения тренера, факторы доминирования и эмоциональности, успешные и неуспешные команды.

THE INFLUENCE OF COACH COMMUNICATION STYLE ON THE EFFECTION OF COMMON ACTIVITY IN A VOLLEYBALL TEAM

Gennady PROTSENKO

National University of Physical Training and Sports of Ukraine

Aim: Determination of the influence of coach communication style on the effection of competitive activity.

Tasks:

- to discover the differences in displaying the components of the coach communication style in a team with different indexes of successfulness.

- to analysis different displays and function of factors of domination and emotionality in forming the effective coach communication style.

In order to solve the tasks the following **methods** were used:

1. Method of interpersonal relationships diagnosis (T.Liry.)
2. Method of determination of the sportswomen individual success (pedagogical observation).

Abstract. The results of researches reflecting features of individual style influence of trainer's dialogue on success of volleyball teams are introduced. From all components which form individual style of trainer's dialogue the most essential allocate parameters of domination and emotionality.

Key words: individual style of dialogue of the trainer, factors of domination and emotionality, successful and unsuccessful teams.